

CONTINGUT

El calendari solidari: comunicant l'altra humanitat possible	4
10 de gener de 1978	8
12 de febrer de 1905	10
21 de març	12
1 d'abril de 1923	14
5 de maig de 1893	16
27 de juny	18
16 de juliol de 2000	20
2 d'agost de 1998	22
14 de setembre de 2001	24
13 d'octubre de 1909	26
9 de novembre de 1989	28
8 de desembre de 1994	30

EL CALENDARI SOLIDARI: COMUNICANT L'ALTRA HUMANITAT POSSIBLE

Una altra vegada, un any més, l'Agenda Llatinoamericana Mundial i el Calendari Solidari 2006 truquen a la nostra porta i pretenen, un cop més, obrir, desvetllar, els nostres ulls per dirigir-los vers una mirada més crítica del nostre món actual. Dotze dates, dotze articles, que inviten a la reflexió, personal i col·lectiva. Que ens proposen d'imaginar que hi ha un altre món possible que comunicar i en què comunicar-nos.

UN PONT SOLIDARI

El calendari solidari del 2006 que teniu a les mans és el resultat del treball, portat a terme, colze amb colze, en els darrers mesos entre la Comissió de l'Agenda de Girona, des de Catalunya, i les Redes de Hermanamiento del Norte de Nicaragua, que van redactar conjuntament la proposta d'efemèrides recollides en el present calendari. Redactades i convenientment traduïdes al castellà des de Catalunya pels membres de la Comissió retornaran a l'Amèrica Llatina com a mostra de solidaritat i agermanament fraternal amb els companys i amics de Llatinoamèrica. Un autèntic pont solidari, d'anada i tornada, entre els dos costats de l'Oceà Atlàntic.

PER A UNA ALTRA HUMANITAT, UNA ALTRA COMUNICACIÓ

Amb aquest lema neix l'Agenda Llatinoamericana Mundial del present any 2006. Una visió crítica del poder que exerceixen els mitjans de comunicació en el nostre món global, una mirada crítica a les possibilitats de la comunicació en la tasca de construcció col·lectiva d'aquesta "pàtria universal", l'espai comú on tots els pobles d'arreu hi tinguin el seu paper, on tots els seus habitants hi tinguin cabuda.

En aquest sentit, les dates que conformen el

present Calendari Solidari, una per cada mes, estan plenament relacionades amb el lema de la present campanya: una invitació, un compromís, una veu a l'esperança en aquesta construcció col·lectiva de tots els pobles i per a tots els pobles.

COMUNICANT LA PAU I LA JUSTÍCIA

El dia 27 de juny se'ns recorda el XX aniversari del veredict del Tribunal Internacional de la Haia (27 de juny de 1986), on es condemnava els EEUU per "terrorisme d'estat" contra Nicaragua. És el reconeixement a una llarga lluita, legítima, del poble nicaraguenc en la defensa dels seus drets com a estat sobirà: independència política, sobirania territorial i el dret a no patir cap intervenció estrangera o ingerència en els seus afers interns que violés les cartes de les Nacions unides i de l'Organització d'Estats Americans o els principis del dret internacional. Per tant, és la lluita d'un poble lliure pels seus drets legítims i una condemna, ferma, d'una manera de fer política internacional contrària a la pau i la cooperació entre els pobles d'arreu del món.

Des del cor d'Àfrica se'ns recorda l'existència d'ençà l'agost de 1998 d'un conflicte armat "oblidat", però de conseqüències devastadores: la segona guerra del Congo. Aquest conflicte, mogut per interessos polítics, comercials i geopolítics inconfessables, ha suposat una autèntica catàstrofe humanitària per a tots els habitants d'aquest país.

"El llançament precipitat de contraatacs militars és un risc molt gran perquè més gent innocent, homes, dones, nenes i nens, siguin assassinats. Jo no podia votar a favor d'una resolució que, n'estic convençuda, portarà aquests resultats". Amb aquestes paraules decidides i valentes la congressista demòcrata dels EEUU Barbara Lee el

dia 14 de setembre de 2001 votà en contra a la cessió al President dels EEUU dels poders especials per a la invasió de l'Afganistàn. Una efemèride per al mes de setembre que ens recorda una altra manera de fer política, més incardinada en els valors de la pau i de la justícia social entre els pobles.

Durant el mes de novembre el calendari solidari recorda la caiguda del mur de Berlín (9 de novembre de 1989), un dels símbols més vergonyants de la divisió d'Europa entre dos mons nascuda a les acaballes de la Segona Guerra Mundial. L'efemèride, però, és a més un record de la presència, encara avui, dels nombrosos murs d'incomunicació existents en molts indrets de la nostra humanitat mundial. Superar-los només serà possible amb la globalització d'una vertadera justícia social que afavoreixi les polítiques basades en els drets humans.

COMUNICANT EL COMPROMÍS SOCIAL

El mes de gener ens recorda l'assassinat del periodista nicaragüenc Pedro Joaquín Chamorro (10 de gener de 1978). El seu caràcter lliure pensador, el seu tarannà franc i honest, i la seva lluita franca, decidida, indubtable, contra el règim somozista esdevé, encara avui, una de les icones de referència per un poble que lluita per a la consecució d'una societat més igualitària, més justa i, sobretot, més lliure, desempallegada dels jous externs que, a voltes, li impedeixen de caminar amb pas ferm.

L'activista i militant anarquista espanyola Federica Montseny és la protagonista de l'efemèride del mes de febrer, mes en que es celebra el centenari del seu naixement (12 de febrer de 1905). Gran escriptora, important comunicadora de masses, fou una important defensora de la igualtat social entre homes i dones: *"feia somniar a homes i a dones, i els convencia de la capacitat que tots tenim de canviar el futur"*. Ferma defensora dels seus ideals en favor de la defensa del paper social i humà de la dona, es convertí en una de les primeres dones

ministre d'Europa (1936-1937).

L'efemèride escollida per al mes de maig és la del record del naixement el dia 5 de maig de 1893 de Farabundo Martí a Teotepeque, La Libertad, al Departament de El Salvador. D'origen humil, es va convertir aviat en un dels referents de la lluita camperola contra les oligarquies locals i també contra el poder imperialista dels EEUU. Viatger incansable, va recórrer Mèxic, Guatemala, Nicaragua, i de retorn al seu país va fundar-hi l'any 1930, dos anys abans del seu afusellament, el Partit comunista de El Salvador.

L'efemèride escollida en el present calendari per al mes d'octubre té un nom propi: el dia 13 d'octubre de 1909, data en que morí afusellat el pedagog i activista català Francesc Ferrer i Guàrdia. Fundador de l'anomenada Escola Moderna, fou un incansable treballador i defensor de l'aplicació de nous mètodes pedagògics que perseguien, en essència, una educació "integral", és a dir, no basada en distincions de classes, sinó que fos igualment adequada per a tots els ciutadans.

La veu del poble kurd es fa sentir amb força en el present calendari solidari 2006. Una veu representada per Leyla Zana, parlamentària kurda d'ençà el 1991, i que pocs anys mes tard, el desembre de 1994, va ser empresonada per causa de la important tasca en defensa dels drets del poble kurd. Un compromís amb la seva gent, amb el seu poble, que va continuar durant el seu llarg captiveri amb la seva lluita per la millora de les condicions de moltes i molts presos polítics.

Comunicant la integració social de tots els éssers humans

L'abril ens acosta a la commemoració de la celebració del Primer Congrés de Dones Llatinoamericana celebrat a Cuba (1 d'abril de 1923. Arreu del planeta, i Llatinoamèrica no és una excepció, la pobresa continua tenint rostre de dona. Malgrat els avenços socials portats a terme en les darrers dècades, bàsicament en els camps de la igualtat de gènere, l'eliminació de lleis

discriminatòries explícites, l'aprovació de normes contra la violència domèstica, es ben cert, i així ens ho recorda aquesta data, que encara avui les dones continuen sent les principals víctimes d'un sistema injust i desigual.

La lluita contra la discriminació racial existent al nostre món és l'eix vertebrador de la data escollida per al més de març (dia 21), en record de tots aquells pobles que lluiten per conservar la seva pròpia identitat, ètnica i cultural. Aquest és el cas del poble dels Adivasi, els descendents dels primers pobladors a la India, en lluita permanent per conservar la seva identitat i el seu sistema de vida en front de les polítiques centralistes del seu govern.

El mes de juliol té un nom propi i destacat: el

record de la mort d'Elsa M. Chaney (16 de juliol de 2000), destacada feminista i professora universitària, gràcies als estudis de la qual es va impulsar l'any 1988 la fundació de la Confederación Latinoamericana y del Caribe de Trabajadoras del Hogar, CONLACTRAHO. La tasca portada a terme per aquesta activista social representà l'alè de la dignitat d'un gremi de treballadores oblidades per la seva condició de dones pobres i per la precarietat d'un ofici poc reconegut. El seu llegat hauria de servir d'encoratjament a totes aquelles organitzacions de dones pobres, i moviments socials i sindicals amb un clar accent feminista.

NARCÍS Mª AMICH I RAURICH

CALENDARI SOLIDARI 2006

GENER	10 de gener de 1978: Assassinat del periodista nicaragüenc Pedro Joaquín Chamorro.
FEBRER	12 de Febrer de 1905: Naixement de la política anarquista espanyola Federica Montseny.
MARÇ	21 de març: Dia Internacional contra la discriminació racial
ABRIL	1 d'abril de 1923: Primer Congrés de Dones a Llatinoamèrica
MAIG	5 de maig de 1893: Naixement de Farabundo Martí a Teotepeque, La Libertad, Departament de El Salvador.
JUNY	27 de juny de 1986 Condemna del Tribunal Internacional de Justícia de La Haia a EEUU per terrorisme d'estat contra Nicaragua.
JULIOL	16 de juliol de 2000: Mor Elsa Channey, destacada feminista i professora universitària. L'any 1988 va contribuir amb els seus estudis a fundar la Confederación Latinoamericana y del Caribe de Trabajadoras del Hogar, CONLACTRAHO.
AGOST	2 d'agost de 1998: Segona guerra del Congo.
SETEMBRE	14 de setembre de 2001: Barbara Lee, la veu del Congrés dels EEUU que s'aixecà contra la guerra.
OCTUBRE	13 d'octubre de 1909: Afusellament de Francesc Ferrer i Guàrdia, pedagog i màrtir per la causa de la llibertat.
NOVEMBRE	9 de novembre de 1989: Caiguda del Mur de Berlín
DESEMBRE	8 de desembre de 1994: Leyla Zana, "l'esperança dels kurds", és empresonada.

10 DE GENER DE 1978

ASSASSINAT DEL PERIODISTA NICARAGÜENC PEDRO JOAQUÍN CHAMORRO

LA VIDA

El periodista nicaragüenc Pedro Joaquín Chamorro Cardenal va ser assassinat a trets d'escopeta el matí del 10 de gener de 1978 per elements lligats al dictador Anastasio Somoza. D'aquesta manera tan cruenta acabava la vida d'un lliurepensador franc i honest que havia liderat l'oposició interna.

Era fill d'una família conservadora de Granada, on havia nascut el 23 de setembre de 1924. Ja de ben jove es va destacar per la seva oposició al règim somocista. El 1954 va participar en un intent per derrocar el dictador i el 1959 en una

invasió frustrada des de Costa Rica. Aquestes accions li van costar tortura i presó. La seva activitat política, però, no la podem deslligar, sobretot des de 1969 quan surt en llibertat, de la que exercia al capdavant del diari La Prensa, que havia fundat el seu pare el 1926 i que ell va dirigir a partir de la seva mort el 1952. El seu va ser l'únic mitjà escrit d'oposició al règim per la qual cosa va restar llargues temporades tancat per ordre governamental.

Mal vist per sectors de la dreta i els nord-americans, per ser un conservador dissident que anava massa a la seva, i per l'esquerra, per provenir de l'oligarquia i no reclamar canvis a fons, va liderar una oposició moderada, burgesa i no violenta que a partir de 1974 es va anomenar Unió Democràtica de Liberación (UDEL).

La seva mort va accelerar la caiguda de Somoza ja que va encendre els ànims de la població i la va convèncer que la lluita armada que duia a terme el FSLN era l'única manera de derrocar-lo.

El lligat familiar

Poc abans del triomf de la revolució Violeta, la seva vídua, exiliada a Costa Rica i que fins aleshores s'havia mantingut al marge de la política, va entrar a la Junta de Govern de Reconstrucció Nacional que hauria de conduir el país fins a les eleccions del 1984. L'abril del 1980, però, en va sortir per fortes discrepàncies amb els sandinistes als quals va passar a criticar obertament des de les pàgines de La Prensa, diari que el govern revolucionari tancaria diverses vegades.

Ningú millor que la família Chamorro per exemplificar la fractura que es va produir en la societat nicaragüenca als anys 80. Mentre la mare i els dos fills grans s'estaven a l'oposició, un d'ells dirigint la Contra, els dos petits eren destacats militants sandinistes. També en aquesta etapa es va constatar l'herència paterna, ja que mentre Cristiana dirigia el diari familiar, Carlos Fernando feia el mateix amb Barricada, la veu escrita del FSLN.

El 1990 la seva vídua va ser la candidata presidencial dels 14 partits polítics que formaven la Unió Nacional Opositora i que, amb el suport declarat dels EUA i el fantasma de la guerra civil

al darrera, va aconseguir vèncer el candidat sandinista Daniel Ortega. La seva no va ser una presidència gens fàcil ja que va haver de fer front tant a les pressions de l'extrema dreta com a les dels sandinistes, desarmar i reubicar els combatents d'ambdós bàndols i intentar aixecar l'economia completament malmesa per la guerra. Entre els seus compatriotes, tot i que no els va millorar les condicions de vida, encara hi té una alta valoració.

Dels dos fills, Pedro Joaquín s'ha dedicat més a la política –essent ministre de defensa d'Alemán i alcaldable de Managua pel seu partit- mentre que Carlos Fernando s'ha consolidat com un dels millors periodistes del país.

El llegat professional

Poc després del triomf de la revolució La Prensa es va escindir ja que una part dels seus periodistes, en desacord amb el tarannà conservador i clarament opositor del diari, van decidir crear-ne un de tendència progressista, El Nuevo Diario.

La Prensa avui en dia és com una caricatura del que va ser en temps del seu director màrtir. En queda poc d'aquell tarannà objectiu, d'una dreta democràtica i opositora al somocisme, en l'actual línia editorial, religiosament ultraconservadora,

econòmicament neoliberal i políticament pro-ianqui i anti-sandinista.

Lamentablement fets com els d'aquesta efemèride continuen succeint a Nicaragua i a massa llocs arreu del món. L'any 2004 els periodistes Carlos Guadamuz i María José Bravo van ser assassinats a trets per callar les seves veus de denúncia. Ara, almenys, els autors materials han estat jutjats i comdemnats a diferència del que va passar amb el màrtir nicaragüenc de la llibertat d'expressió.

CARLES SERRA COLL

ENLLAÇOS

---

www-ni.laprensa.com.ni - *Diari de la família Chamorro*

www-ni.laprensa.com.ni/archivo/2003/enero/18/supcomerciales/articulos

www.comminit.com/la/premios2005 - *Articles sobre la personalitat de P. J. Chamorro*

Informació sobre el premi a l'excel·lència periodística Pedro Joaquín Chamorro

www.elnuevodiario.com.ni - *L'altre diari nicaragüenc*

www.libertad-prensa.org

www.infoamerica.org - *Pàgines sobre la llibertat de premsa a Amèrica Llatina*

12 DE FEBRER DE 1905

NAIXEMENT DE FEDERICA MONTSENY, LA INDOMABLE

Federica Montseny Mañé va néixer a Madrid, on eren desterrats els seus pares, el 12 de febrer de 1905. Era filla de dos mestres catalans anarquistes, Joan Montseny (conegut com Federico Urales) i Teresa Mañé (coneguda com Soledad Gustavo). Els seus pares van fundar escoles laiques (a Vilanova i la Geltrú i a Reus), van crear i administrar diverses publicacions llibertàries com "La Revista Blanca" i "Tierra y Libertad", i van tenir una vida plena de conflictes amb els poders polítics a causa de la seva militància i activisme. El paper dels seus pares en la seva formació va ser molt important, especialment el de la mare, que li feia de mestre a casa, ja que ella no va anar a l'escola.

De ben jove Federica Montseny va començar a escriure, activitat que no va aturar fins la seva mort. Va redactar novel·les i col·laboracions en publicacions anarquistes sobre filosofia, literatura i, especialment, feminisme. Així, una de les seves principals lluites va ser el rebuig de la vida quotidiana de la dona en la societat espanyola dels anys 30. Defensava, per exemple, el dret de tothom a escollir el seu/seua company/a i poder canviar de parella si les coses no funcionaven i, també, el dret de les mares a abandonar el marit

sense renunciar als fills i la maternitat solitària. La seva visió de la relació entre homes i dones va generar molta polèmica, fins i tot dins dels col·lectius anarquistes, i sovint les seves idees van ser durament criticades ja que es consideraven "un foment de la infidelitat".

Públicament es va donar a conèixer en una gira de mítings per tota Espanya. La seva formació i les dots per a l'oratoría les va saber utilitzar en centenars de mítings on, com recorda una de les seves biògrafes, Irene Lozano, "feia somniar a homes i dones, i els convenia de la capacitat que tots tenim de canviar el futur". En un món pensat, dirigit i controlat per homes, la veu d'una dona es feia sentir amb força i, si bé no va ser l'única, fou una de les més influents.

Després del congrés de Zaragoza de la CNT (1936) passa a formar part dels comitès dirigents tant del sindicat com de la FAI, i el mateix any és anomenada ministra de Sanidad y Asistencia Social. Va ser la primera ministra en un govern de l'estat espanyol i una de les primeres a tota Europa (dues dones, Alexandra Kollontai, a Rússia, i Miina Sillanpää, a Finlància, van tenir responsabilitats

de ministra abans que ella). Durant el curt temps que va exercir el càrrec (novembre de 1936 a maig de 1937) va promoure la creació de colònies per a nens evacuats de les zones de guerra, escoles de puericultura, menjadors per a embarassades, centres d'atenció a prostitutes (a on se'ls ensenyava un ofici), cases per a cecs, cases de solidaritat per a captaires, etc. Va intentar, sense èxit, que el govern espanyol fes seva la llei sobre l'avortament voluntari que havia promulgat des de la Generalitat de Catalunya el doctor anarquista Martí Ibáñez (el dret a l'avortament no va ser reconegut a Espanya fins 50 anys després). La curta duració del seu ministeri i la situació del govern de la república, en plena guerra civil, van fer que tots aquests projectes no reeixissin. El seu exili va ser terrible com el de la majoria de republicans. A França la van empresonar, però va salvar-se de ser extradita a Espanya, on l'haurien afusellat com a les altres personalitats republicanes, perquè estava embarassada. Va morir l'any 1994 a Tolosa de Llenguadoc oblidada ja per molts espanyols i espanyoles i, fins i tot, la Generalitat de Catalunya "va oblidar-se" d'enviar-li un representant en el seu enterrament.

Malgrat que en la seva biografia hi ha nombrosos fets que li confereixen el qualificatiu d'històrica, n'hi ha un que té especial significació: l'acceptació a formar part del govern republicà. Les profundes conviccions anarquistes de Federica Montseny feien que considerés una traïció a les seves més fermes creences entrar a formar part d'un govern. A l'altre costat de la balança, però, hi havia la responsabilitat de servir els seus conciutadants en l'intent d'aturar la negació de llibertats que

suposava el franquisme. També va pesar en la seva tria la possibilitat de poder millorar les condicions de les dones, prou dolentes en situació de pau i que esdevenen terribles en la guerra. Val a dir que les seves companyes anarquistes van considerar que una dona ministra suposava un cop d'efecte a favor de les igualtats de gènere. La seva decisió va ser molt criticada per molts anarquistes, entre ells el seu company i el seu pare, i posteriorment per ella mateixa. Però hi ha altres persones que pensem que la seva decisió va ser valenta i responsable, ja que era necessària la unió de tota la gent republicana per evitar l'avanç de l'autoritarisme. Els zapatistes tenen una forma molt clara d'anomenar aquesta manera d'acceptar les responsabilitats: "*mandar obedeciendo*".

La vida de Federica Montseny va ser una vida plena de contradiccions. Algunes d'elles ho eren en l'època que va viure, d'altres ho són en qualsevol època: escriptora per a masses analfabetes, dona que va ser ministra, anarquista dins un govern, ministra de sanitat sense coneixements mèdics, filla admirada i odiada ... però també de fermes conviccions. Va morir somniant que en un futur es tornaria a crear un moviment unitari de canvi social per acabar el que la seva gent no va poder, perquè un altre món és possible i cada dia que passa és més necessari: "*... el sistema capitalista està condemnat a no poder resoldre els problemes cada dia més urgents que es van plantejant. Aquesta força, aquest impetu que abans tenia el proletariat, es recuperarà ...*".

DANI BOIX I MASAFRET

ENLLAÇOS

<http://www.uv.es/~dones/temasinteres/historia/federica.htm>

http://www.xtec.es/cfa-teresamanye/federica_montseny.html

http://www.xtec.es/recursos/socials/eltemps/febrer_05.pdf

Número 44 de la revista *El Temps d'història* publicat el febrer del 2005

21 DE MARÇ

DIA INTERNACIONAL CONTRA LA DISCRIMINACIÓ RACIAL

*"Més que tots els teus béns i la teva salut,
la nostra terra, la nostra cultura
i el nostre propi respecte
són molt més preuats per nosaltres"
(refrany adivasi)*

Els adivasi són els descendents dels primers pobladors de l'Índia. Adi-vasi és un terme sànscrit. ADI significa el començament i VASI, els residents de.

Són més de 85 milions de persones (cens del 2001). Superen el 8% de la població del país (1.050 milions d'habitants). Estan escampats per 26 estats i ocupen un 20% de l'àrea geogràfica del país. La majoria viu en una franja d'uns 150 Km, d'est a oest del país. Principalment viu en zones boscoses (selva), parts muntanyoses, ...

Tenen unes característiques ètniques que els distingeixen de la resta de la població de l'Índia: alt sentit comunitari, d'igualtat; decisions preses per consens, proximitat a la natura, lleis pròpies, sistema propi de lideratge, ...

La seva identitat està molt lligada a la seva terra. Segons lleis molt antigues recollides en la constitució de l'Índia només ells poden tenir i conrear les terres, tenen dret a préstecs especials, no es pot envair el seu territori sense el consentiment dels seus consells, ... I no només són propietaris de la terra sinó de tot el que hi ha en ella.

No formen part del sistema de castes existent a l'Índia. La majoria són analfabets. L'índex d'alfabetització segons el cens del 2001 era del 29.6% per a tota la població adivasi, encara que per a les dones era només del 18.2%.

Molts d'ells van ser i són robats de la seva terra. No tenen certificats, contractes, ... De fet la pobresa, la ignorància i la desprotecció els porten a ser carn de canó d'altres grups i persones aprofitades, que els roben i estafen, obligant-los a perdre les seves possessions.

Viuen de la cacera i el conreu, sobretot l'arròs. També tenen una dieta, si poden, carnívora, a diferència de molts altres pobles de l'Índia. Tenen una sola collita anual d'arròs a causa de la manca d'aigua, mancança estretament lligada a la deforestació i a l'erosió consegüent.

Emigren cap a les ciutats-trampa durant els 5-6 mesos que dura la sequera. Els que no poden marxar malviuen i es considera que més d'un 50% passen gana.

Els governs dels diferents estats on viuen els adivasi estan duent a terme diferents iniciatives per oprimir aquest poble tan antic.

Una primera acció es basa en la suposada disminució progressiva de la població Adivasi en comparació amb els no-adivasi de les zones censades.

Una segona actuació és la "Delimitació" o reducció del nombre de seients de l'Assemblea per a les Tribus (Grups tribals o Scheduled Tribes, a l'Índia es consideren més de 300 grups de grups tribals, que representen el 10% de la població total del país).

Una tercera actuació consisteix en demanar a l'Estat de canviar la Constitució per tal d'anar introduint els canvis anteriors.

Els Pares fundadors de la Constitució Índia no es van regir pel nombre de persones tribals. Per tant no es tractava de saber quants són sinó saber com són. La Constitució de 1952, la Nehruvian

Panchesheel, contempla 5 principis fonamentals:

1. Als tribals se'ls ha de permetre desenvolupar-se segons les seves pròpies habilitats.
2. Els drets dels tribals en les seves terres i en el bosc han de ser respectats.
3. Cal preparar grups i equips de tribals per fer-se càrrec de l'administració i el desenvolupament amb el mínim d'intrusos.
4. El desenvolupament tribal s'ha de fer sense interferir en les seves institucions culturals i socials.
5. L'índex del desenvolupament tribal serà la qualitat de vida i no el diner invertit.

Malauradament aquests principis han estat llançats als vents pels diferents governs dels estats centrals les darreres dècades. Hi ha moltes raons que han portat a voler anar reduint els drets dels adivasi, totes elles relacionades amb el menyspreu cap als pobles tribals i amb la impregnació social que el

capitalisme va escampant arreu de l'Índia.

De tota manera hi ha moltes iniciatives socials per ajudar al "desenvolupament sense desarrelament". La majoria d'elles estan liderades per adivasi amb formació que han pres consciència del seu poble i s'organitzen per conscienciar, formar i ajudar a desenvolupar els seus. Un crit d'esperança que sempre té ressò en la societat índia, plural i rica, capaç d'ajudar als pobles que representen part del seu patrimoni més antic.

STAN SWAMY

Jesuïta, defensor dels adivasi

CHRISSIE DCOSTA

Professora d'Economia de Mumbai i formadora de professorat adivasi

ENLLAÇOS

<http://www.cs.fit.edu/~dclay/art2/TofC.htm>

<http://www.adivasi.net/>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Adivasi>

<http://www.adivasis.org/cat/adivasi.htm>

1 D'ABRIL DE 1923

PRIMER CONGRÉS DE DONES A LLATINOAMÈRICA, CELEBRAT A CUBA

Arreu del planeta, i Llatinoamèrica no és cap excepció, la pobresa continua tenint rostre de dona. Tot i que en les últimes dècades el continent ha avançat de forma clara en determinats apartats de la igualtat de gènere -per exemple en matèria legislativa, amb l'eliminació de lleis discriminatòries explícites, l'aprovació de normes contra la violència domèstica i l'adopció per part de molts països de programes de discriminació positiva que estableixen quotes per accedir a càrrecs públics- la veritat és que encara queda molta feina a fer i les dones continuen essent les principals víctimes d'un sistema injust i desigual.

Les últimes estadístiques fetes públiques indiquen que gairebé la meitat de les dones llatinoamericanes majors de 15 anys no tenen ingressos propis, mentre només un de cada cinc homes es troba en aquesta mateixa situació. Encara que és cert que ha augmentat la presència femenina en el món laboral, també és cert que aquest col·lectiu es

troba sovint amb les ocupacions més precàries i pitjor pagades, així com les que perpetuen els estereotips de gènere, com el treball domèstic. De mitjana, les dones només cobren dos terços del que cobren els homes per la mateixa feina, i aquesta discriminació es manté en totes les classes socials, ja que també les dones més ben qualificades es troben amb sous molt inferiors als que cobren els seus competidors masculins. A més, cada cop hi ha un nombre major de dones que han d'assumir fer-se càrrec de les seves llars elles soles, ja que els seus marits o parelles se'n desentenien i, tant si tenen recursos com si no, els seus ingressos són sempre menors que els dels homes que assumeixen el mateix paper. La situació s'agreuja encara més si es parla de dones indígenes o negres. Segons les Nacions Unides, a l'Amèrica Llatina i al Carib hi ha 227 milions de pobres (el 44,4% de la població) i d'aquests pràcticament la meitat es troben en el llindar de l'extrema pobresa. Es tracta, en la major part dels casos, de dones i criatures de les comunitats més marginades.

Davant d'aquest preocupant panorama és evident que s'han de continuar prenent mesures urgents per eradicar la pobresa, però tenint sempre en compte que el creixement econòmic no és suficient i que també cal que es distribueixin els recursos d'una manera justa. Les millores en l'educació i la capacitació professional són dos dels aspectes bàsics per aconseguir-ho. Les dones han de conèixer els seus drets i les lleis que les emparen, i també és necessari que els homes es facin seves les reclamacions femenines. Una de les propostes més interessants que s'han començat a aplicar els últims anys és la dels microcrèdits, unes ajudes que permeten a les dones muntar petits negocis que els garanteixin uns ingressos bàsics per tirar

endavant les seves famílies. Es tracta d'actuacions molt necessàries en comunitats on moltes dones es queden soles perquè els seus marits i parelles han d'emigrar per intentar trobar feina.

La participació política de les dones també es considera fonamental per a la igualtat de gènere i per establir les bases d'una democràcia autèntica. No només han de votar i fer-se escoltar, també han de formar part dels governs i les institucions on es prenen decisions. És indicatiu que només tres països llatinoamericans, Cuba, Argentina i Costa Rica, tinguin més d'un 30% de dones en els seus parlaments. I això que precisament és el poder legislatiu on hi ha una major presència de dones, molt més marginades en l'àmbit executiu, ja sigui en els governs nacionals o en els locals. Precisament la incorporació de dones en els ajuntaments i institucions municipals és un dels reptes més immediats.

Finalment, un altre àmbit en què s'ha de continuar lluitant és el de la violència física contra les dones. Es calcula que una de cada tres haurà patit al llarg de la seva vida algun tipus d'abús, mentre es veu amb preocupació com augmenten els casos d'explotació sexual i tràfic de nenes i noies. I tot això amb uns nivells molt alts d'impunitat. Com a Ciudad Juárez, a la frontera entre Mèxic i Estats Units, on en l'última dècada han mort més de 300 nenes, noies i dones, la majoria treballadores de les maquiles de la zona, violades i assassinades sense que fins ara s'hagin investigat a fons els seus casos, malgrat la pressió de l'opinió pública.

IRENE CASELLAS
Periodista

ENLLAÇOS

<http://www.laneta.apc.org/cgi-bin/WebX?230@58.shQgaXbkoC1%5E0@.ee72ec2>

informació sobre la 9ª trobada feminista celebrada a Costa Rica

<http://www.modemmujer.org/>

portal feminista llatinoamericana

5 DE MAIG DE 1893

NAIXEMENT DE FARABUNDO MARTÍ A TEOTEPEQUE, LA LIBERTAD, DEPARTAMENTO DE EL SALVADOR

A les 7:15 de la matinada del 31 de gener de 1932, Farabundo Martí queia afusellat juntament amb Alfonso Luna i Mario Zapata; havien estat acusats de dirigir la revolta contra el despotisme que governava a El Salvador.

Des de la cel·la, Martí, va recordar el seu passat:

“És la una de la matinada i m'acaben de notificar que he estat condemnat a mort. Una vegada més l'exèrcit ha estat traïdor als interessos generals del país. Ara recordo la meua

infantesa a Teotepeque (El Salvador) on vaig néixer el 5 de maig de 1893, a la finca del meu pare, que tenia més de 1280 hectàrees; en aquell temps tot el país feia olor de cafè. M'agradava passejar entre els cultius i veure com el sol es submergia a l'oceà. El meu amic José em va fer adonar de les diferències

que hi havia entre ser fill d'un terratinent, com era jo, o ser fill d'un jornal·ler. Recordo quan agafava menjar i, d'amagat, el donava al meu amic de l'ànima que sempre estava malalt. Malgrat els meus esforços ell va morir a causa de la misèria i de la gana. Aquell dia em vaig perdre desconsolat per la finca; plovia molt i la pluja em relliscava per la cara tot barrejant-se amb les meves llàgrimes.

D'aquell temps en recordo l'honestetat del meu pare, home bondadós que sempre assistia a les festes que organitzaven els camperols; també em ve al cap quan va deixar de signar Martí per posar-se Martí en homenatge al revolucionari cubà José Martí i els rumors que això va comportar.

A finals de segle la vida política del país estava

controlada per la família Meléndez-Quiñones, que obria les portes a les grans corporacions nordamericanes que venien a colonitzar el nostre territori; entre elles la United Fruit Company o la Cuyamel Fruit Company. La seva penetració a El Salvador i Guatemala va ésser el detonant d'una nova consciència antimperialista a Centramèrica.

Mentre això succeïa jo recordava sempre aquelles frases pronunciades el 5 de novembre de 1811 pel sacerdot José Matias Delgado, partidari de la nostra independència respecte d'Espanya, quan deia: “No ens fa cap falta el rei espanyol ni els seus banals funcionaris. Nosaltres mateixos sabrem governar el nostre país”. Malgrat l'esforç de Delgado varen haver de passar més de deu anys perquè El Salvador deixés de dependre d'Espanya.

Recordo, també, les primeres discussions a la universitat amb els professors que em retreïen la meua defensa dels febles, donada la meua ascendència burgesa. Vaig estudiar Jurisprudència i Ciències Socials. Les lluites estudiantils em varen portar a col·laborar amb els estudiants Unionistes de Guatemala i la implicació en la seva causa em va dur a la presó de Zacatecoluca. Vaig ser deportat a Guatemala i vaig estudiar a la Universitat de San Carlos. En aquesta època la meua consciència es va enfortir tot treballant de peó al costat dels més bastonejats de Guatemala. Vivint entre ells vaig comprendre la doble marginació que pateixen els indis d'Amèrica; una, per la seva pobresa i, l'altra, per la seva condició d'indis. Al Quitxé, en la seva llengua vernàcula, em varen explicar els segles de patiment

que porten les comunitats indígenes a Amèrica.

En poc temps, però, la meua conducta va molestar molt als patrons alemanys de les finques cafetereres i vaig haver de sortir cap a Mèxic. Allí vaig estudiar la revolta de 1910 i els moviments socialistes que s'havien produït a Europa. De retorn a Guatemala vàrem fundar el Partit Comunista Centramericà. Aquest partit es va dissoldre i, de nou a El Salvador, vaig col·laborar amb la Federació Regional de Treballadors. Jo era conegut amb el renom d' "El Negro".

L'experiència i el sentit anticolonial que havia donat a la vida em van portar a Nova York on la Lliga Antiimperialista de les Amèriques em va encarregar viatjar a Nicaragua i conèixer la lluita de Sandino. El patriotisme i el coratge que traspuava cap els seus homes em va captivar. Vaig ser el seu secretari personal. Vivia la humilitat i senzillesa de la seva gent. Vaig conèixer la Teresita, a qui vaig batejar amb el nom d'Orquídea, la flor més bonica de Centramèrica. Un dia els soldats ianquis la varen capturar i la torturaren fins a la mort; vaig rebre la notícia com una fuetada al cor.

Recordo la crueltat dels invasors i els bombardeigs amb aviació damunt els campaments sandinistes. Un dia, escrivint el meu diari dins la cabana, vaig sentir que s'acostava l'aviació enemiga i instintivament vaig agafar el fusell, vaig pujar al punt més alt de l'arbre més proper i em vaig posar a disparar contra aquella aviació invasora. Aleshores vaig pensar que "quan la història d'un poble no es pot escriure amb la ploma s'ha d'escriure amb el fusell". Temps després, amb Sandino, vàrem viatjar a Mèxic i allí cadascú va seguir el seu camí.

Fa dos anys que vam fundar el Partit Comunista d'El Salvador. D'ençà d'aquell moment el meu país ha viscut en constant convulsió.

ENLLAÇOS

http://www.espacioautogestionario.com/agustin_farabundo_marti.htm - Una biografia

<http://www.fmln.org.sv/> - Web del Frente

http://es.wikipedia.org/wiki/Frente_Farabundo_Martí_para_la_Liberación_Nacional - Informació de la Wikipèdia

A finals de 1931, deportat a Florida, en negar-me a baixar del vaixell em varen retornar a Centramèrica i cap país no em va voler acollir. Gràcies a l'ajut d'uns treballadors vaig poder fugir a Puerto Corinto, a Nicaragua.

En el darrer any he pogut constatar que catorze famílies es banyen en or mentre milions de persones estan condemnades a l'esclavatge de per vida. Aquesta realitat m'ha portat a pensar que l'explotador i l'explotat tenen veritats diferents.

Els qui ens hem revoltat contra la tirania del despòtic Maximiliano Hernández hem pagat amb la vida la nostra voluntat de sobirania i igualtat entre els salvadorencs. Han estat dos anys de lluita desigual tenint ells tot el suport nordamericà. Hi ha camperols als quals se'ls ha obligat a cavar la seva pròpia tomba. Algunes nenes han estat violades davant dels seus familiars. I nosaltres, els dirigents, hem tingut la farsa d'un judici en el qual la sentència ja estava escrita abans de començar-lo. Per això hem renunciat a la defensa.

Comença a clarejar el dia i els galls matiners canten a les primeres llums de l'albada. Aquesta nit de records vull mirar amb esperança el futur d' El Salvador i, per això, no deixaré que em tapin els ulls en el moment de l'afusellament. Necessito que es tanquin veient els camps verds, sentint l'olor dels cafetars, recordant la honestetat del meu pare, la fermesa de Sandino, els ulls de mel de la Teresita i, sobretot, els peus descalços dels treballadors del meu poble que malgrat tantes adversitats ja ha començat a caminar."

XAVIER JOANPERE OLIVÉ

Escriptor

27 DE JUNY

CELEBRAREM EL XX ANIVERSARI DEL VEREDICTE DEL TRIBUNAL INTERNACIONAL DE JUSTÍCIA DE LA HAIA CONDEMNANT ELS EEUU PER TERRORISME D'ESTAT CONTRA NICARAGUA

El 27 de juny moltes persones d'arreu del món amants de la pau, la justícia i la solidaritat internacionalista celebrarem el XX aniversari del veredict del Tribunal Internacional de Justícia de la Haia condemnant els EEUU per terrorisme d'estat contra Nicaragua. Així ho qualifica Noam Chomsky en el seu llibre "11-09-01" quan afirma que *"... Estats Units és, finalment, l'únic país a qui el Tribunal Internacional ha condemnat per terrorisme... i a qui va ordenar posar fi a aquests crims i pagar importants reparacions. Com era d'esperar, Estats Units va fer cas omís menystenint la sentència dictada pel Tribunal i va reaccionar intensificant l'escalada de guerra contra Nicaragua..."*. El cultiu del pensament únic i desmemoriat propi del neoliberalisme ha fet desaparèixer de la història oficial aquesta victòria de Nicaragua sobre l'imperialisme nord-americà en l'àmbit de la justícia. Com havia fet desaparèixer la derrota, primera de la història, i l'expulsió de l'exèrcit invasor nord-americà de terres nicaragüenques pel General Sandino l'any 1933. És per això, per recuperar la memòria històrica i celebrar les victòries populars, però també per la magnitud de l'efemèride, que convé recordar que va representar aquesta condemna.

En primer lloc cal entendre l'esforç legal històric de Nicaragua per veure reconeguts els seus drets, els drets propis d'un estat sobirà: independència política, sobirania territorial i el dret a no patir cap intervenció estrangera o ingerència en els seus afers interns que violés les cartes de les Nacions Unides i de l'Organització d'Estats Americans o els principis del dret internacional. I, això precisament era el que feia EEUU fins i tot d'una manera pública: violar aquests drets i principis proveint de fons econòmics, ajuda

militar i suport polític a les forces mercenàries de la "contrarevolució" o des de la CIA destruint les instal·lacions petrolieres i portuàries del port de Corinto, minant els ports de Nicaragua o promovent els sabotatges generalitzats de les infraestructures, cooperatives i centres productius i equipaments educatius o sanitaris fruit de la Revolució Popular Sandinista. Les hemeroteques ens podrien il·lustrar del ressò que va tenir, per exemple, el descobriment d'un text d'entrenament elaborat per l'Agència per a la seva distribució entre la "contra" (Manual de operaciones psicológicas en la guerra de guerrillas) o el còmic introduït a l'interior del país (Manual del combatiente por la libertad) dirigit a crear una resistència interna i a instruir la població en tècniques de sabotatge. La decisió de Nicaragua de demandar els EEUU en la Cort Internacional de Justícia va ser meditada (va arribar després de mesos de consultes i de deliberació entre els nou membres de la Direcció Nacional del FSLN), didàctica i molt valenta: es va prendre en un context, Centramèrica i Amèrica Llatina, on la submissió dels governs locals a les polítiques imperialistes del nord han format part de la cultura política de la regió des de sempre, i en una conjuntura de desigualtat de forces abismal (Nicaragua era un país devastat per la guerra que va posar fi a la dinastia Somoza).

Però també, segons molts analistes, la demanda va ser una estratègia hàbil, pràctica i finalment encertada per desactivar primer i acabar després amb les operacions militars i paramilitars encobertes dels EEUU contra Nicaragua: tallava la font primordial d'ajuda a les forces contrarevolucionàries que els EEUU havien reclutat, entrenat i armat per derrocar el govern sandinista i la Revolució i creava el clima necessari

per a les negociacions que conduirien a la pau a Centramèrica.

Malgrat la unanimitat del veredict que va oscil·lar entre 12 a 14 vots favorables del total de 15 integrants del tribunal en els diferents apartats de la sentència, inclosa l'ordre als EEUU d'indemnitzar a Nicaragua amb milers de milions de dòlars pels perjudicis originats, l'imperialisme nordamericà, ben representat per Ronald Reagan, mai va complir les ordres judicials. Tot el contrari: va redoblar els seus esforços per liquidar definitivament la dècada de sobirania i revolució inaugurada amb la victòria del 79 cosa que, en bona part, ha aconseguit. Però, gràcies a la demanda nicaragüenca i la seva posterior victòria judicial i moral, EEUU va mostrar al món la seva carència de principis i escrúpols en política internacional i la seva veritable cara assassina i contrària a la pau i la cooperació entre els pobles d'arreu del món.

SEBAS PARRA

16 DE JULIOL DE 2000

MOR ELSA CHANEY, LA HERMANA GRINGA. LA DEFENSORA DE LES DONES POBRES I EXPLOTADES A LLATINOAMÈRICA

Ser treballadora de la llar a Llatinoamèrica vol dir patir precarietat econòmica, desprotecció laboral, submissió extrema i, de vegades també, violència i abusos sexuals... En definitiva, manca de qualsevol tipus de drets, i risc per a la integritat moral i física. Molt sovint, aquestes condicions tan penoses apropen les dones que les pateixen a una situació d'esclavatge.

L'edat de les treballadores de la llar és molt variable. Oscil·la entre els 17 i 30 anys, però també n'hi ha moltes de menors d'edat. A El Salvador, per exemple, segons dades de Human Rights Watch, es coneix l'existència, fins i tot, de menors de 9 anys que treballen com a serventes amb un horari que pot superar les dotze hores diàries, sis dies a la setmana i amb uns sous miserables; lògicament aquestes menors no poden continuar a l'escola. A més, hi ha un problema molt greu de maltractaments físics o psíquics i d'abusos sexuals que han patit aquestes nenes salvadorenyes: segons un estudi de l'OIT fins i tot un 60 % d'aquestes nenes poden haver-ne estat víctimes.

L'acadèmica llatinoamericanista Elsa Chaney ha dedicat la seva vida a estudiar profundament

tant la situació de les dones treballadores de la llar com de la dona en les seves més diverses facetes. La seva incansable dedicació i el seu estudi sobre la situació del servei domèstic a Llatinoamèrica van permetre la celebració del Primer Encuentro Latinoamericano y del Caribe de Trabajadoras del Hogar, del qual en naixerà la Confederació Llatinoamericana i del Carib de Treballadores de la Llar (Conlactraho), un instrument de pressió social i de defensa dels interessos d'aquestes dones, molt actiu encara avui en dia. Fou precisament la precària situació de les joves treballadores domèstiques –les més vulnerables i en pitjor situació econòmica– el que més la va amoinar i per a qui més esforços va dedicar al llarg de la seva trajectòria acadèmica i, alhora, militant.

Una de les aportacions més interessants de l'estudiosa nordamericana és la seva clàssica obra "Supermare, la dona en la política a Amèrica Llatina" on mostra la seva preocupació pel cada cop més visible buit de la representació femenina en l'esfera de presa de decisions públiques. En aquest estudi Chaney, a partir d'un estudi de les dones xilenes i peruanes, visualitza la relació entre el treball en l'àmbit domèstic i la participació de les dones en l'àmbit públic, és a dir, evidència el fet que les dones que han arribat a càrrecs públics és perquè han estat influenciades fortament per l'estil i pràctiques pròpies de la llar. Chaney observa també diferència sexual en el paper polític de les

dones, identificant la seva participació política amb una prolongació de la dedicació a la llar, però en una llar més gran: l'àmbit públic, l'interès general... I d'elles la societat també espera que actuïn d'aquesta manera –al servei i atenció cap als altres– és a dir, com a supermares: mares i mestresses de casa, participant i intervenint activament en la realitat social i política. Si elles tenen més veu i vot redefiniran el que és política en funció dels seus interessos, incloent amb més fermesa temes com l'avortament, la igualtat de sou, l'atenció dels nens, la participació dels homes en les tasques domèstiques...

Tanmateix, a les dones a qui ha dedicat més temps i ratlles són les que viuen en situació de pobresa –el 70% dels pobres de la humanitat són dones–, les grans ignorades per la política de gènere. La pobresa femenina és, sobretot, resultat d'una discriminació institucional de les dones, comuna a molts llocs del món. Encara avui força societats consideren que les dones tenen menys valor que els homes; elles disposen d'escassa o cap veu en l'adopció de decisions, tenen menys accés que els homes a l'educació, menys opcions de trobar feina i guanyen menys. Tanmateix, molts directius de multinacionals les prefereixen, però perquè protesten poc i treballen més hores que els homes. En els països en desenvolupament, segons l'Informe sobre el Desenvolupament Humà del 1995 de l'ONU, de la càrrega total del treball remunerat i no remunerat, una mitjana del 53 % correspon

a les dones. Un cas evident és Amèrica Llatina, on està creixent la participació de les dones en el mercat laboral. Gairebé el 30% de l'ingrés de les llars és aportat per la dona, tot i que en feines tradicionalment femenines i mal pagades, amb la qual cosa s'atenua la falta de recursos de les llars més pobres.

Elsa Chaney, la hermana gringa –que va morir el 16 de juliol del 2000 als 72 anys– és la icona protectora de moltes treballadores de la llar. Ella representa l'alè de la dignitat d'un gremi de treballadores oblidades per la seva condició de dones pobres i per la precarietat d'un ofici poc reconegut. El seu llegat és encoratjador per totes aquelles organitzacions de dones pobres, moviments socials i moviments sindicals amb un clar accent feminista.

JORDI ROIG

2 D'AGOST DE 1998

SEGONA GUERRA DEL CONGO: ÀFRICA I ELS MEDIS DE COMUNICACIÓ SOCIAL

Internet és una oportunitat per a la informació (o per a la colonització infamativa). A l'Àfrica el procés ha estat més lent i més costós que als EUA o a Europa, però ja són moltes les institucions africanes que, recolzades per organismes com la UNESCO o instituts que s'encarreguen d'afavorir la instal·lació de noves tecnologies en el Tercer Món, disposen de pàgines web. Hi ha però el perill d'un nou elitisme de la informació que exclougui la majoria de la població mundial. El temor que, a curt termini, la diferència informativa entre el Nord i el Sud vagi creixent és alguna cosa més que una sospita.

TOT ES COU AL NORD

"El sud és, al nostre sistema comunicacional –asegura Ignacio Ramonet, director de Le Monde Diplomatique y profesor de teoria de la comunicació a La Sorbona de París- un infern o un paradís; però mai un país normal, un poble normal, com quan per exemple el nostre sistema comunicacional parla de nosaltres. Per això el Sud, en si, no té importància. Només importa en la mesura en què el Nord hi estigui present o en què els interessos occidentals hi estiguin involucrats".

Es poc el que sabem de las altres nacions subdesenvolupades, i aquest poc tendeix a ser presentat des del punt de vista més convenient als centres de poder. Actualment, la majoria dels missatges d'informació que circulen pel món es produeixen als Estats Units.

A la tirania de la informació amb imatges en temps real cal oposar-hi l'ètica de la reflexió, que permet explicar els fets i no solament servir imatges que, com a molt, poden provocar una visió fatalista del Tercer Món i estimular certa commoció humanitària.

Les societats occidentals han de saber que el constant augment del PIB i l'accelerat desenvolupament se sustenta moltes vegades en el subdesenvolupament del Sud. Com diria Samir Amín, el centre es nodreix de l'expoli de la perifèria. També han de saber per què un dia sí i un altre també un nombre cada vegada més nombrós d'africans puguen a una pastera per intentar arribar a les costes europees. Ningú no arrisca la seva vida en una pastera, pagant inclús el peatge, si no està a la vora de la desesperació.

CAUSES DEL SILENCI I DE L'OBLIT

Els darrers anys hi ha hagut conflictes d'envergadura al món: des de Iugoslàvia, Kosovo, Afganistan, Irac, fins a Angola, Sudan, R. D. del Congo. Com s'han tractat als medis de comunicació social? Els occidentals vam ser bombardejats, informativament parlant, pels atacs de l'OTAN a Kosovo amb una minuciositat que ratllava l'obscenitat. Es va repetir aquest esquema a Afganistan i a Irac.

Quin contrast amb el que estava succeint a Àfrica, el continent on s'estaven lliurant, no una sinó fins a 11 guerres, que comportaven a la vegada desplaçats, refugiats y, desgraciadament, moltes més morts que a la l'antiga Iugoslàvia! Existien, també, guerres vàries anomenades de baixa intensitat. D'una o altra manera, hi havia a Àfrica gairebé una vintena de països implicats en guerres d'alta o baixa intensitat, que afectaven a 180 milions de ciutadans i desenes de milers de nens soldats menors de 18 anys hi participaven activament.

Si s'hagués de fer una valoració ètica dels comportaments humans, caldria treure la conclusió que la vida a l'Àfrica val molt poc. I és que ningú

no ens ha explicat qui ha provocat aquestes guerres ni perquè.

Tot això no és casual. Existeix el silenci i es conrea l'oblit, perquè, en l'esquema dels mitjans de comunicació social occidentals, Àfrica juga un paper marginal. El problema és que l'Àfrica no compta, perquè no dóna joc informatiu, és a dir, no produeix negoci. Com tampoc no en produeixen la pobresa ni la marginació. Informar ja no és donar notícies veraces sinó elaborar informacions que venguin. Y Àfrica només ven quan hi ha blancs pel mig...

De l'Àfrica segueixen interessant només les matèries primeres, i això sembla que dóna poc joc als mitjans de comunicació social. És una pena però és el que hi ha. Ho deia el ministre belga d'Assumptes Exteriors, Louis Michel, a la revista L'Intelligent (l'antiga Jeune Afrique): "A nivell europeu Àfrica només interessa a tres països: França, Gran Bretanya i Bèlgica". Es tracta d'interessos, naturalment econòmics. I la comunicació avui, no em cansaré de subratllar-ho, és sobretot un bé comercial.

GERARDO GONZÁLEZ CALVO

Comitè de Solidaridad amb Àfrica Negra. Madrid

ENLLAÇOS

<http://www.ntafrica.org/esp/africa.htm> - *Noves Tecnologies per a Àfrica*

<http://www.edualter.org/material/africa/africa15.htm> - *Conflictes a Àfrica*

<http://www.fsmt.org.co/ponencias2.htm?x=20450> - *Sobre les guerres anomenades de "baixa intensitat"*

<http://www.revistalote.com.ar/nro056/guerra.htm>

14 DE SETEMBRE DE 2001

BARBARA LEE, LA VEU DEL CONGRÉS DELS ESTATS UNITS QUE S'AIXECÀ CONTRA LA GUERRA

El dia 14 de setembre de 2001, tres dies després dels lamentables atemptats que van commocionar el món, una única veu decidida i solitària es va alçar en favor de la veritable pau i contra la violència. Era la congressista demòcrata Barbara Lee, una dona que va tenir el coratge d'enfrontar-se als 420 vots que van aprovar cedir al President l'autoritat del Congrés pel que fa a l'ús de la força militar en resposta a atacs terroristes.

S'oposà amb fermesa a donar poders especials al President Bush per a la invasió d'Afganistan i concedir-li els fons milionaris de dòlars que feia possible emprendre la guerra. Segons les seves paraules *"algú havia de demanar una mica d'autocontrol en la resposta contra el terrorisme"*.

Sola en el Congrés ho va fer, però coherent amb la base social que l'havia escollit pel districte que ella representava. El ple de l'Ajuntament de Berkeley a Califòrnia, alhora que havia votat una resolució condemnant els atacs terroristes, també ho havia fet contra la guerra i la invasió d'Afganistan. Aquest darrer fet va desencadenar a tot el país una campanya per boicotejar les empreses, els

hotels, la universitat... tota la ciutat. Alhora tots els membres del Consistori de Berkeley i la mateixa diputada van rebre nombroses amenaces de mort. La manipulació informativa, aprofitant l'horror i el dolor que sentia la gent, va crear un ambient d'histèria en un país que per primera vegada veia com era atacat el seu territori.

Malgrat les pressions, Barbara Lee justificava la seva postura amb paraules com aquestes: *"Amb dol i dolor pels que van ser assassinats i ferits, i amb la còlera contra qui ho va fer, vaig estar confrontada amb la solemne responsabilitat de votar per a què la nació no anés a la guerra. Alguns van creure que aquesta resolució només era simbòlica, dissenyada per a mostrar determinació nacional. Però no vaig ignorar que, sota la Resolució de Poders de Guerra, es lliurava autoritat explícita per a anar a la guerra."*

"El Congrés havia d'haver esperat que se li presentessin els fets i llavors haver actuat amb un coneixement més complet sobre les conseqüències de la nostra acció"

"No qüestiono la intenció del President d'eliminar

el terrorisme en el món, però tenim altres mitjans per a assolir aquesta meta. Les mesures que activen més actes de terror o que no aborden les arrels de l'odi, no augmenten la nostra seguretat. Hi ha d'haver mesures econòmiques, diplomàtiques, legals, polítiques, a part de les militars. El llançament precipitat de contraatacs militars és un risc molt gran que més gent innocent, homes, dones, nenes i nens siguin assassinats. Jo no podia votar a favor d'una resolució que, n'estic convençuda, portarà aquests resultats". Bàrbara Lee ja s'havia distingit en d'altres moments per adoptar postures contra accions militars: el 1998 va ser una dels cinc diputats que va votar contra la resolució que autoritzava bombardejar Iraq i una altra, el 1999, en solitari, contra l'enviament de tropes a l'antiga Iugoslàvia.

Bàrbara Lee també destaca per les seves actuacions en matèria de política social. Ha esdevingut en el seu país una lluitadora per crear unes condicions de vida dignes per a tothom i protegir els més vulnerables de la societat. Creu que aconseguint els drets fonamentals per a tothom: salut, habitatge, educació, treball, etc., es crearan comunitats més habitables i segures en un món més pacífic.

En una societat on el dret a la salut es troba restringit, Lee, lidera la lluita per augmentar la cobertura sanitària i l'accés als medicaments, encapçala accions contra la SIDA, la tuberculosi i la malària. Treballa tan a nivell legislatiu com assegurant finançament per aturar l'extensió de les malalties i prevenir-les, defensant els medicaments genèrics, aconseguint ajudes i procurant la

condonació de deutes a regions empobrides del planeta.

En matèria d'habitatge lluita per protegir llogaters contra desnonaments arbitraris, per assistir a les persones i a les famílies sense llar, contra els préstecs rapinyaires i per acabar amb la falta d'habitatge.

Pel que fa a educació impulsa la millora de serveis a les escoles públiques, defensant un menor nombre d'alumnes per classe, proveint-les de mitjans de salut mental i de treball social, amb programes d'educació ambiental i de prevenció de la violència, procurant programes socials per alumnes que deixen l'escola. Defensora de les dones, de les minories i de la població negra, ha treballat per a obrir-los les portes a l'alta tecnologia, convençuda que l'accés a la tecnologia és un mecanisme que pot ajudar a arribar al desenvolupament econòmic i a la justícia racial.

Bàrbara Lee, heus ací una afroamericana valenta, mare i àvia, nascuda a El Paso (Texas) l'any 1946 i que viu a Oakland (Califòrnia). Una dona que ha merescut la confiança del districte de Berkeley perquè en un moment de la seva vida va deixar la seva feina d'assistent social per dedicar-se a l'acció política per a canviar les estructures que generen desigualtats. Aquest és el testimoni d'una persona que mereix la nostra solidaritat i el nostre suport per a seguir treballant per les causes justes que agermanen la majoria de la població mundial.

JORDI PUJADAS I RIBALTA

ENLLAÇOS

www.mujereshoy.com/secciones/1258.shtml

<http://www.answers.com/topic/barbara-lee>

<http://www.house.gov/lee/>

<http://www.congress.org/congressorg/bio/?id=458>

<http://www.barbaraleespeaksforme.org/meet-barbara/accomplishments.html>

13 D'OCTUBRE DE 1909

AFUSELLAMENT DE FRANCESC FERRER I GUÀRDIA, PEDAGOG I MÀRTIR PER LA CAUSA DE LA LLIBERTAT

Francesc Ferrer i Guàrdia, va néixer a Alella (El Maresme) el 10 de gener de 1859. La seva família era camperola de certa posició. D'infant va anar a escola fins als 12 anys, primer a Alella i després a Teià.

A l'edat de 13 anys va trobar col·locació en una botiga del barri de Sant Martí de Provençals de Barcelona. Això suposa un canvi important per a ell: del camp a la ciutat, d'un ambient conservador a aires de revolta... Sembla que la influència del seu amo va ser decisiva en el seu canvi de mentalitat. Va arribar a l'edat adulta essent un republicà convençut i un lliurepensador declarat i ardent.

Mogut per les seves inquietuds, el 1885 marxa a París. Foren anys de pobresa i lluita. De pobresa, guanyar-se la vida fent de comerciant de vins, de restaurador, donant classes d'espanyol,... I de lluita, estant en contacte amb persones i cercles revolucionaris del moment. Apassionat per la lectura i l'estudi, el 1890 esdevé francmaçó i, progressivament, coneix diversos autors llibertaris, àcrates i anarquistes.

A partir de diverses experiències i reflexions Ferrer i Guàrdia es planteja que les revolucions polítiques no podien donar fruits duradors a l'Espanya del seu temps, mentre més del 50 % dels seus compatriotes romanguessin analfabets. Per això torna a Barcelona i funda el 1901 l'Escola Moderna. El seu objectiu era coordinar les diverses escoles laiques que s'havien anat creant a Espanya, i

sobretot, dotar-les de manuals i textos, segons els mètodes més moderns i avançats d'ensenyament.

Pròpiament Ferrer i Guàrdia no va ser tant l'iniciador com el sistematitzador del moviment per l'ensenyament democràtic. La novetat de l'Escola Moderna era, en primer lloc, l'aplicació de mètodes moderns i científics de pedagogia, i en segon lloc, la introducció d'una filosofia definidament racionalista, humanitària i antimilitarista. Un text de la seva obra "La Renovació de l'Escola" ens pot il·lustrar el seu pensament:

... "L'objecte del nostre ensenyament és que el cervell de l'individu ha de ser l'instrument de la seva voluntat. Volem que les veritats de la ciència llueixin amb el seu propi esclat i il·luminin totes les intel·ligències, de tal manera que, portades a la pràctica, puguin donar la felicitat a la humanitat, sense exclusió de ningú, per cap odiós privilegi."

La coeducació, la renúncia als càstigs i a les recompenses, i també, a la competència fins on fos possible, eren altres dels principis de l'Escola Moderna que ell promovia. Així, doncs, l'Escola Moderna proposava l'educació "integral", és a dir, l'educació no basada en distincions de classes, sinó igualment adequada per a tots els ciutadans. La seva tasca al davant de l'Escola Moderna i de la Lliga Internacional per l'Educació Racional del nen, ha estat àmpliament reconeguda.

Però tot just cinc anys després de l'inici d'aquesta apassionant iniciativa, un encadenament de

fets van segar bruscament la seva trajectòria. El 1906, Mateu Morral que havia fet de bibliotecari a l'Escola Moderna va tirar una bomba als reis d'Espanya acabats de casar. Això va comportar l'empresonament durant un any de Ferrer i Guàrdia i el tancament de l'Escola Moderna i d'altres que seguien la seva línia. En sortir de la presó no li van deixar reobrir la seva escola, tot i sortir absolt del que se l'acusava.

El 1909 s'inicia la guerra amb el Marroc i el govern de l'estat mobilitza l'exèrcit i els reservistes. Aquest fet provocarà l'anomenada "Setmana Tràgica" a Barcelona, que serà fatal per a Ferrer i Guàrdia. Els actes de protesta contra aquella guerra colonial i injusta a la que només hi anaven els fills de les classes populars, van acabar en violents disturbis i el govern va declarar l'estat de guerra. Ferrer i Guàrdia va ser detingut, acusat de ser l'autor i cap de la revolta. I per evitar que en pogués sortir de nou absolt, se li va formar un Consell de Guerra el 9 d'octubre de 1909. Fou condemnat a mort, i malgrat les manifestacions de protesta tant a Catalunya com a nivell internacional, fou afusellat a Montjuïc el 13 d'octubre de 1909.

L'ACTUALITAT DEL SEU TESTIMONI

El món ha canviat molt en un segle, que és més o menys la distància de temps que ens separa de la nostra actualitat amb el personatge. Però moltes dels seus ideals i aspiracions són plenament vigents:

a) La defensa d'una escola democràtica, laica, crítica i activa.

Massa sovint l'escola no viu els valors que diu defensar. I en la perspectiva que les TIC fan disminuir el pes del paper de l'escola en la

transmissió de continguts, fa més necessari que mai que l'escola desenvolupi el pensament crític dels nous ciutadans.

b) La lluita contra l'analfabetisme.

Tot i la plena escolarització de la població en les etapes obligatòries, l'analfabetisme funcional al nostre país és encara significatiu i creixent. Alhora l'eradicació de l'analfabetisme en molts dels països de Amèrica Llatina, Àfrica i Àsia continua essent un assignatura pendent.

c) Garantir la igualtat d'oportunitats i la defensa de les classes més desafavorides.

En la nostra societat neoliberal és palpable que s'incrementen les desigualtats socials i els mecanismes d'exclusió social. Un recent estudi resalta que el nostre sistema educatiu manté les dinàmiques de desigualtat social

d) L'antimilitarisme i la cultura de la pau

El drama de tot el segle XX i més darrerament el de la guerra de l'Irak, donen la raó a tots aquells que històricament s'han declarat antimilitaristes denunciant les nefastes conseqüències que han tingut per als més desafavorits. Més que mai és necessària una cultura de la pau.

e) Preservar la llibertat davant de les suposades lluites contra els terrorismes.

Ferrer i Guàrdia és un exemple llunyà en el temps, però de molta actualitat, del que passa quan en la lluita contra el terrorisme no s'afronten les causes. En nom de la seguretat i l'ordre, les forces reaccionàries eliminen la llibertat.

ALBERT QUINTANA
Educador

ENLLAÇOS

<http://www.laic.org/> - *Taller de lliurepensament*

<http://www.cnt.es/fal/Bicel16/21.htm> - *Biografia y vídeo sobre Francesc Ferrer i Guàrdia*

9 DE NOVEMBRE DE 1989

AMB BERLÍN CAIGUEREN TOTS ELS MURS?

El nou de novembre de 1989 queia el Mur de Berlín. La memòria col·lectiva mai no oblidarà que cinquanta anys abans d'aquesta festiva efemèride Europa escrivia una de les pàgines més amargues de la seva història sota la mà de l'energumenc dictador Adolf Hitler. Les ànsies de poder i la vesània delirant del Führer per tal que Alemanya dominés el món provocà l'esclat de la II Guerra Mundial. A la invasió de Polònia l'1 de setembre de 1939, li seguí la de la major part d'Europa. A les acaballes de la conflagració, la ciutat de Berlín, capital del totalitari III Reich, fou el focus de les darreres resistències del règim nazi i el lloc on Hitler se suicidà. Entre el 16 d'abril i el 2 de maig de 1945, s'estima que tan sols allà morien 200.000 persones entre civils i militars, 150.000 soldats soviètics i milers en restaren ferits entre ambdós bàndols. El dia 8 de maig de 1945, Alemanya acéfala de Hitler, signà a Reims (França) la seva rendició incondicional, donant per acabada la guerra.

Per decisió conjunta dels EUA, Gran Bretanya, França i la URSS, països vencedors, Alemanya fou reduïda territorialment i ocupada militarment. Així mateix Berlín, enclavada en zona soviètica, fou al seu torn repartida entre les quatre potències ocupants. La falta d'acord entre els EUA i la URSS féu inviable un tractat de Pau a la zona, impossibilità el projecte inicial de seguir una política única al país ocupat i la dividí en dues parts: la República Federal d'Alemanya i la República Democràtica d'Alemanya. En l'ordre internacional, s'escenificà una escalada de tensió dintre el context de la guerra freda amb la creació de l'OTAN (1949), amb l'aixecament del teló d'acer i el Pacte de Varsòvia (1955). Alemanya en general i molt especialment Berlín fou el territori que

actuà com a sismògraf de les tensions bipolars en qüestions polítiques, socials i econòmiques. Les creixents i irreconciliables posicions d'ambdues superpotències es notaren sobretot en la frontera que separava les dues Alemanyes. Davant la deserció continua de la població oriental (molts d'ells berlinesos) vers l'oest es tancaren fronteres hermèticament amb la construcció del mur de Berlín l'any 1961. Aquest fou l'exponent més visible i colpidor de la violació dels Drets Humans.

La població civil del Vell Continent, contrària a la voràgine armamentística, exercí una forta pressió social. Manifestacions populars conegudes com "la Primavera de Praga" l'any 1968, l'actuació a Polònia del sindicat Solidarnosc, serviren per descobrir i denunciar la irracionalitat del "sistema de blocs". Els governants es veieren obligats a realitzar tímids canvis. L'any 1975 se celebrà la Conferència sobre seguretat i cooperació duta a terme a Hèlsinky on obriren camí a la coexistència pacífica. L'arribada al poder de Mikhaïl Gorbaxov l'any 1985 fou determinant per trencar inèrcies. Aquest premi nobel de la pau promogué polítiques de reforma i reestructuració amb l'anomenada Perestroika, així com una major transparència (Glasnost) de la gestió soviètica. La imparabile democratització de les repúbliques soviètiques facilità la Revolució de 1989. Amb les fronteres desmilitaritzades molts turistes de l'Alemanya soviètica pretengueren escapar tot refugiant-se en les ambaixades de l'Alemanya Federal, la de Praga i la de Varsòvia. A l'interior de Berlín es va anar generalitzant una agitació civil que culminaria amb l'assalt i ensorrament del mur que propicià la reunificació alemanya.

Disset anys després de la Caiguda del Mur, la humanitat sencera sembla no haver avançat prou

en la conquesta dels Drets més fonamentals. Si bé amb el mur caigué el comunisme, no ocorregué igual amb el capitalisme. Aquest s'ha redefinit i globalitzat. Fent ús del seu poder, en nom de la llibertat i la seguretat, els EUA han assenyalat el fonamentalisme, l'integrisme i ara el terrorisme, com a substituïts de la perversió comunista. A l'empara de la globalització i amagant els seus interessos polítics i econòmics declara la guerra al nou enemic i justifica unilateralment noves accions bèl·liques com les portades a terme a l'Afganistan i a l'Irak, i actuacions irracionals com l'esdeveniment en el camp de Guantánamo, així com

el reforçament del mur a Mèxic, el bloqueig a Cuba o l'aprovació de la construcció del mur d'Israel. Seria necessari cercar una via alternativa, diferenciada i superadora del fracassat comunisme estatalista soviètic, així com del salvatge, indesitjat i descontrolat neoliberalisme. Amb una veritable justícia social es podrien aplicar polítiques que promoguessin el bé comú i afavorissin realment la globalització dels Drets Humans.

RAMON MUNTADA I ARTILES
advocat i economista

8 DE DESEMBRE DE 1994

LEYLA ZANA "L'ESPERANÇA DELS KURDS", ÉS EMPRESONADA

El Kurdistan és una nació sense estat, repartida entre Turquia, Iraq, Iran, Síria i Armènia. El poble kurd supera els 30 milions de persones a les que la llengua, la cultura i la consciència de poble els dóna en gran mesura la seva unitat.

De tota manera, el poble kurd ha estat mancat d'una forta unitat, des d'un punt de vista històric, sobretot per la dispersió geogràfica i per les lleialtats de clan. Aquest fet ha contribuït a una gran diversificació de dialectes, alfabet, religions, ... que estan portant a una gran dificultat per trobar una cultura moderna unitària.

El poble kurd ha sofert fortíssimes repressions, sobretot a Turquia i a Iraq, on precisament les comunitats són més nombroses.

També ha viscut períodes de lluita i resistència armada, el que ha suposat en els darrers vint anys, més de 30.000 persones mortes. Tanmateix, en alguns països, les demandes kurdes s'han vinculat a moviments i partits democràtics.

La presència d'una xarxa kurda a Europa occidental, que compta amb una cadena de televisió i altres mitjans de comunicació, afavoreix la difusió de la seva causa.

D'uns anys cap aquí han emergit veus kurdes més enllà de les fronteres del seu país. Una d'aquestes personalitats lluitadores pels drets del seu poble és Leyla Zana. La seva vida està plena de duresa però alhora és un testimoni, juntament amb moltes altres persones, de la veritat, d'encoratjament per ser referents populars de compromís i fidelitat cap al seu poble, deshumanitzat i exclòs. És en aquest sentit que el relat de la vida de la Leyla ens pot il·lustrar els eters dualismes de les grans persones de la història de la humanitat: senzillesa i fermesa; discreció i ressò mediàtic; fets petits i la Veritat en majúscules; ...

Leyla Zana va néixer el 1961 en una família tradicional de l'est de Turquia. La seva "rebel·lia" es va gestar en la seva infantesa i l'ha acompanyat al llarg de la seva vida i les seves accions. Només va estudiar a l'escola elemental durant un any i mig degut a l'extrema tradicionalitat del seu pare que no creia en l'educació de les noies.

Va ser casada als 15 anys amb el seu cosí, Mehdi Zana, de 35. D'aquest fet més que guardar rancor contra el seu pare, n'extreu la força per lluitar contra les condicions socials que es viuen en les

comunitats kurdes. Irònicament, va ser el seu casament amb Mehdi, un activista de la causa turca, el que la va fer prendre consciència de canviar no només les seves condicions personals sinó també socials. I va ser així que va prendre una opció sociopolítica per alliberar, en tots els àmbits possibles, el seu estimat poble kurd.

Tanmateix, el cop d'estat militar a Turquia del 1980, va portar noves onades d'opressió i persecució dels kurds. Les llibertats individuals i polítiques van ser retallades en nom de la seguretat nacional i de la democràcia. Medhi Zana va ser un dels milers d'activistes que van ser arrestats i torturats per les seves creences polítiques. Va ser sentenciat a trenta anys de presó.

Tots aquests fets van portar a Layla Zana a "pensar per mi mateixa i actuar per mi mateixa". Durant uns anys va seguir el seu marit de presó en presó, va aprendre a parlar turc, va obtenir el graduat en educació secundària (essent la primera dona kurda que l'obtenia "a distància"), ... i amb el seu carisma i força interior, va liderar el col·lectiu de dones kurdes amb marits empresonats. Va ser una gran activista dels drets humans de les dones i va organitzar diferents grups.

El 1988 va ser fortament torturada, amb seqüeles per a tota la vida, però en va treure forces per continuar lluitant. Aquest camí va culminar el 1991 quan va presentar la seva candidatura al Parlament turc. Va ser elegida la primera dona kurda al Parlament, la candidata més popular, l'advocadessa de la pau, la pregonera dels drets del seu poble, la que va demanar la fi de la violència del govern turc contra els 16 milions de kurds de Turquia.

El març de 1994, Leyla Zana i tres companys kurds parlamentaris com ella, van "perdre" la immunitat parlamentària i van ser arrestats. Els càrrecs van ser per "separatistes i promotors d'activitats il·legals". I a més a més sobre ella va pesar el fet d'haver usat un vestit amb els colors de la bandera kurda (groc, verd i vermell) en una sessió parlamentària.

El desembre de 1994, es dicta sentència contra ella: 15 anys de presó!

Des que va ser arrestada i empresonada, les mobilitzacions socials i polítiques han estat intenses i continuades, dins i fora de Turquia. Se li van atorgar molts premis internacionals a diferents països: Noruega (1994), Àustria (1995), Alemanya (1995), Dinamarca (1996), Itàlia (1998)... i el Premi Sakharov per la Llibertat de Pensament, atorgat pel Parlament Europeu (1995). Va ser nominada pel Premi Nobel de la Pau en diferents anys.

Gràcies a la pressió popular i política internacional, a les demandes de la Cort Europea pels Drets Humans i sobretot a la imatge d'una Turquia interessadíssima en entrar a la Comunitat europea, Leyla Zana va ser alliberada el juny de 2004, després de 10 anys d'empresonament. La seva tasca actual continua en la mateixa línia: "Penso que hem arribat a un moment crucial, que una pàgina nova s'ha obert en què els kurds i els turcs es podran donar la mà i s'obriran al món".

NÚRIA TERÉS I BONET
Educadora

ENLLAÇOS

<http://kurdistan.org/Leyla/>

<http://www.amnestyusa.org/action/special/zana.html>

<http://www.geocities.com/ongams/kurds.html>

El Calendari solidari i aquesta separata són materials
de l'Agenda Llatinoamericana Mundial

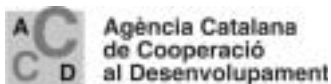

La proposta d'efemerides del Calendari 2006 s'ha fet conjuntament amb la Xarxa d'Agermanaments del Nord de Nicaragua i la Comissió de l'Agenda Llatinoamericana de Girona.

Hi ha hagut, també, la col·laboració del COR de Saragossa.

Les il·lustracions són de Pep Claparols.

L'edició d'aquesta separata ha estat possible gràcies al suport del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament i de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament.

Per a més informació: llatinoamericana@solidaries.org i <http://www.solidaries.org/llatinoamericana/intro.php>